

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 360

Agrobiznes 2014

Problemy ekonomiczne i społeczne

Redaktorzy naukowi
Anna Olszańska
Joanna Szymańska

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Joanna Świrska-Korlub

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-458-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Romuald Jończy , Problem nierejestrowanej emigracji definitywnej (emigracji zawieszonyj) w badaniu procesów społeczno-gospodarczych na obszarach wiejskich	11
Agnieszka Baer-Nawrocka , Zmiany w spożyciu i stopniu samowystarczalności żywnościowej w Unii Europejskiej	19
Katarzyna Kokoszka , Finansowanie UE dla zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich – wsparcie dla rolnictwa czy rozwoju regionalnego?	28
Walenty Pocza , Wspólna waluta euro – potencjalne skutki jej wprowadzenia dla rolnictwa w Polsce	37
Aldona Mrówczyńska-Kamińska , Struktura agrobiznesu w Polsce i jego znaczenie w gospodarce w kontekście integracji z UE	47
Józef Kania , System wiedzy i informacji rolniczej w rolnictwie polskim	55
Marek Wigier , Polityka rolna i zmiany strukturalne w rolnictwie polskim po akcesji do UE	63
Natalia Buczkowska, Waldemar Czternasty , Zróżnicowanie poziomu absorpcji funduszy unijnych w kujawsko-pomorskim w kontekście byłych granic zaborów	72
Ryszard Kata , Działalność banków w sferze obsługi finansowej agrobiznesu w Polsce	82
Jarosław Gołębiewski , Zmiany produktywności pracy w łańcuchu żywnościowym w Polsce	91
Małgorzata Gableta, Andrzej Bodak, Anna Cierniak-Emerych , Partycypacja pracownicza w przedsiębiorstwach agrobiznesu z perspektywy ustawodawstwa	99
Tomasz Pajewski , Wpływ funduszy unijnych na rozwój aktywów trwałych w polskim rolnictwie	108
Krzysztof Firlej , Źródła transferu wiedzy i technologii w przedsiębiorstwach przemysłu spożywczego	117
Grzegorz Spychalski , Wyzwania rozwoju regionalnego w kontekście procesów globalizacyjnych	126
Barbara Gołębiewska , Przestrzenne zróżnicowanie powiązań rolnictwa z otoczeniem w latach 2004-2012	141
Bożena Pawłowska, Katarzyna Chrobocińska , Doskonalenie jakości zarządzania warunkiem konkurencyjności w agrobiznesie	151
Małgorzata Juchniewicz , Źródła przewagi konkurencyjnej gospodarstw rolniczych użytkujących zasoby własności rolnej Skarbu Państwa	158

Marta Domagalska-Grędyś , Procesy tworzenia grup producentów rolnych a koniunktura gospodarcza w Polsce (2000-2013).....	167
Iwona Kowalska , Wsparcie finansowe konkurencyjności sektora agrobiznesu w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.....	178
Agnieszka Parlińska, Maria Parlińska, Grażyna Rembielak , Ocena wykorzystania środków PROW 2007-2013 na ułatwianie startu młodym rolnikom	188
Danuta Kołodziejczyk , Infrastruktura w rozwoju społeczno-gospodarczym gmin w Polsce.....	198
Anna Jankowska , Zmiany struktury gospodarstw pod względem wielkości ekonomicznej w Polsce na tle krajów EŚiW po ich akcesji do UE.....	208
Eugeniusz Niedzielski , Przekształcenia sektora państwowego w rolnictwie..	219
Grażyna Karmowska, Mirosława Marciniak , Zmiany strukturalne w rolnictwie duoregionu Pomorze	227
Anna Bisaga , Instytucjonalne uwarunkowania dyfuzji wiedzy w rolnictwie na przykładzie badań w województwie opolskim	236
Alina Daniłowska , Koncepcja dóbr publicznych a rolnictwo	244
Katarzyna Żmija , Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przy wykorzystaniu środków Unii Europejskiej.....	253
Sławomir Zawisza, Paulina Wąsik , Rozwój przedsiębiorczości w świetle integracji z Unią Europejską na przykładzie gminy Lubicz.....	262
Aleksander Grzelak , Procesy odnowienia majątku w gospodarstwach rolnych w Polsce w świetle wyników rachunkowości rolnej (FADN)	273
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Ocena przebiegu i realizacji działań zawartych w I osi „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego” PROW 2007-2013.....	281

Summaries

Romuald Jończy , Problem of unregistered definite emigration (suspended emigration) in the study of socio-economic processes in the rural areas ...	18
Agnieszka Baer-Nawrocka , Changes in the consumption of agri-food products and food self-sufficiency in the European Union.....	27
Katarzyna Kokoszka , Financing of EU for rural areas sustainable development – support for agriculture or for regional development?.....	36
Walenty Poczta , Euro, common currency – potential results of its introduction for agriculture in Poland.....	46
Aldona Mrówczyńska-Kamińska , The structure of agribusiness in Poland and its importance in the economy in the context of the EU integration ...	54
Józef Kania , Agricultural knowledge and information system in Polish agriculture	62

Marek Wigier , Agricultural policy and structural changes in Polish agriculture after the accession to the EU	71
Natalia Buczkowska, Waldemar Czternasty , The variation in the absorption of EU funds in the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship in the context of the former borders of the partitions	81
Ryszard Kata , The activities of banks in the area of financial services for agribusiness in Poland	90
Jarosław Gołębiewski , Changes of labor productivity in the food chain in Poland	98
Małgorzata Gableta, Andrzej Bodak, Anna Cierniak-Emerych , Employee participation in agricultural companies – a legislative perspective	107
Tomasz Pajewski , Impact of EU funds on development of fixed assets in Polish agriculture	116
Krzysztof Firlej , Transfer of knowledge and technology in enterprises of the food industry	125
Grzegorz Spychalski , Challenges of regional development in the context of globalization processes	140
Barbara Gołębiewska , Spatial diversity of combining agriculture with the environment in the years 2004-2012	150
Bożena Pawłowska, Katarzyna Chrobocińska , Improvement of management quality as a precondition of competitiveness in agricultural	157
Małgorzata Juchniewicz , Sources of competitive advantage of agricultural businesses using the Agricultural Property Resources of the State Treasury	166
Marta Domagalska-Grędyś , Process of creating agricultural producer groups and economic prosperity in Poland (2000-2013).....	177
Iwona Kowalska , Financial support of the agribusiness competitiveness as part of Rural Development Program	187
Agnieszka Parlińska, Maria Parlińska, Grażyna Rembielak , Evaluation of the use of funds RDP 2007-2013 for setting up of young farmers.....	197
Danuta Kołodziejczyk , Infrastructure in social-economic development of gminas in Poland.....	207
Anna Jankowska , Changes in the structure of holdings taking into account the ESU in Poland in the background of the CEEC after the accession to the EU	218
Eugeniusz Niedzielski , Transformations of the state sector in agriculture.....	226
Grażyna Karmowska, Mirosława Marciniak , Structural changes of the agriculture of the duoregion of Pomerania	235
Anna Bisaga , Institutional conditions of knowledge diffusion in agriculture on the basis of the research in the Opole Voivodeship	243
Alina Daniłowska , Public goods concept vs. agriculture	252

Katarzyna Źmija , The development of entrepreneurship in rural areas with the support of the European Union funds	261
Sławomir Zawisza, Paulina Wąsik , Entrepreneurship development of population of Lubicz commune in the light of integration with the European Union	272
Aleksander Grzelak , The processes of renewal of fixed assets in farms in Poland in the light of results of agricultural accountancy (FADN)	280
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Assessment of the process and implementation of activities in the first axis “Competitiveness Improvement of Agriculture and Forest Sector” between 2007-2013	289

Tomasz Pajewski

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

WPLYW FUNDUSZY UNIJNYCH NA ROZWÓJ AKTYWÓW TRWAŁYCH W POLSKIM ROLNICTWIE

Streszczenie: Niezwykle ważnym czynnikiem funkcjonowania każdego przedsiębiorstwa, w tym również gospodarstwa rolnego, jest wyposażenie w aktywa trwałe. Stan wyposażenia gospodarstw w środki trwałe, takie jak: budynki, grunty, maszyny, urządzenia, środki transportowe czy materiały, wpływa na efektywność gospodarstw. Wysoki stopień zużycia środków trwałych wykorzystywanych w produkcji roślinnej i zwierzęcej nie oddziałuje korzystnie na poprawę konkurencyjności polskiego rolnictwa. Rolnicy, którzy chcą gospodarować w coraz bardziej efektywny sposób, muszą podjąć decyzje związane z doskonaleniem gospodarstwa poprzez inwestycje. Niniejsze opracowanie zostało poświęcone kwestii, jak istotny wpływ na rozwój rzeczowych aktywów trwałych, ze szczególnym uwzględnieniem maszyn i urządzeń rolniczych, w polskim rolnictwie mają fundusze europejskie. Praca została oparta na literaturze fachowej oraz wtórnych danych empirycznych.

Słowa kluczowe: fundusze, aktywa, modernizacja.

DOI: 10.15611/pn.2014.360.12

1. Wstęp

Niezmiernie istotnym elementem każdego gospodarstwa rolnego jest rzeczowy majątek trwały, nieodzowny w większości etapów produkcji rolniczej. Jak zauważa Zając, wyposażenie gospodarstw rolnych w produkcyjne środki trwałe wywiera duży wpływ na ich sytuację ekonomiczną, a struktura majątku produkcyjnego decyduje o ich możliwościach wytwórczych. Podkreśla on również, że posiadanie nowoczesnych maszyn i urządzeń technicznych umożliwia stosowanie nowych technologii, co jest główną przyczyną wzrostu wydajności pracy¹.

Zarówno w gospodarstwach o profilu typowo roślinnym, zwierzęcym, jak i mieszanym doskonalenie technicznej strony produkcji poprzez wykorzystywanie coraz

---

¹ D. Zając, 2012, *Inwestycje jako czynnik modernizacji gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, [w:] M. Woźniak (red.), *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej w czasach kryzysu*, zeszyt nr 26, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, s. 285.

nowocześniejszych i bardziej precyzyjnych maszyn i urządzeń wpływa na wzrost produktywności tychże gospodarstw. Do majątku trwałego przedsiębiorstwa, w tym także gospodarstwa rolnego, zalicza się środki trwałe w postaci budynków, gruntów, maszyn, urządzeń, środków transportowych, materiałów. Polskie gospodarstwa rolne charakteryzują się wysokim stopniem zużycia sprzętu wykorzystywanego w procesie produkcyjnym. Rozwiązaniem tego problemu mogą być fundusze unijne, które w ramach Wspólnej Polityki Rolnej mają na celu wspieranie modernizacji gospodarstw rolnych.

2. Znaczenie środków trwałych w rolnictwie

Konkurencyjność gospodarstwa rolnego na rynku, według Wasilewskiej, ma wpływ na efektywność gospodarowania, która uwarunkowana jest zarówno posiadanymi zasobami produkcyjnymi, jak i umiejętnościami ich wykorzystania. Należy jednak zauważyć, że na tę efektywność produkcji rolniczej w największej mierze wpływają techniczne środki produkcji². Dzieje się tak, ponieważ techniczne środki produkcji bezpośrednio oddziałują na przedmioty pracy, mogąc zastępować siłę roboczą, poprawiają też bezpieczeństwo pracy.

O istocie rzeczowych aktywów trwałych w gospodarstwach przekonuje Gołębiewska. Według niej podstawowe znaczenie w strukturze majątku trwałego ma majątek rzeczowy³. Jednocześnie wskazuje ona na wysoki stopień zużycia wykorzystywanych przez polskich rolników maszyn i urządzeń. Podkreśla, że większość maszyn i urządzeń znajdujących się w gospodarstwach rolniczych w Polsce to sprzęt zużyty zarówno pod względem fizycznym, jak i moralnym⁴. Zauważa ona, że w polskim rolnictwie wciąż mamy do czynienia z sytuacją, w której część rolników eksploatuje stare ciągniki o małej mocy, co prowadzi do zwiększania się zasobów przestarzałego sprzętu. Wskazuje również na niepokojące zjawisko utrzymującego się na dość wysokim poziomie importu używanych środków mechanizacji. Gołębiewska zwraca również uwagę na konieczność zastępowania przestarzałego sprzętu bardziej nowoczesnymi ciągnikami, maszynami, narzędziami i rolniczymi urządzeniami technicznymi.

Wspomniane autorki jednoznacznie wskazują, że efektywne gospodarowanie ściśle wiąże się z wykorzystaniem odpowiednio dobranych i technicznie efektyw-

---

² A. Wasilewska, 2009, *Wyposażenie i efektywność środków trwałych w gospodarstwach indywidualnych o różnych typach produkcyjnych*, Zeszyty Naukowe SGGW, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, nr 78, Warszawa, s. 223.

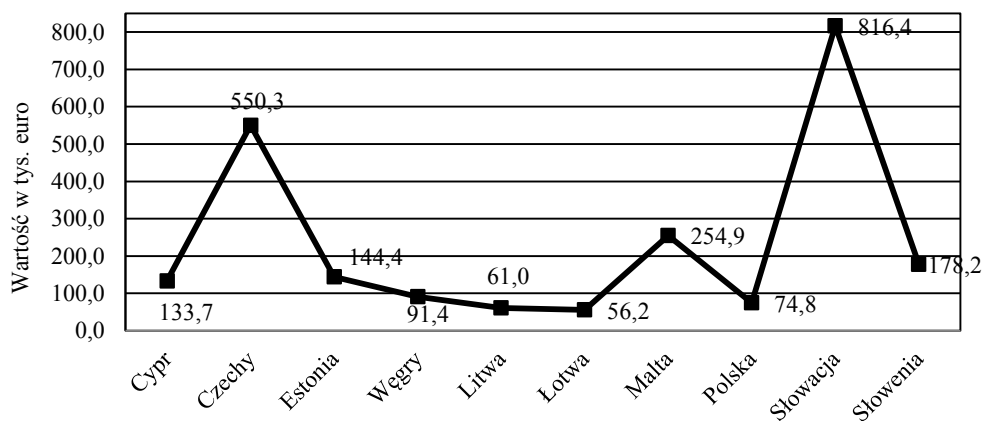
³ B. Gołębiewska, 2010, *Kierunki podejmowanych działań inwestycyjnych w gospodarstwach rolniczych o zróżnicowanych powiązaniach z otoczeniem*, Roczniki Nauk Rolniczych, SERIA G, T. 97, z. 4, SGGW Warszawa, s. 241.

⁴ B. Gołębiewska, 2010, *Struktura majątkowa i finansowanie działalności w gospodarstwach rolniczych o zróżnicowanych powiązaniach z otoczeniem*, Zeszyty Naukowe SGGW „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, nr 81, Warszawa, s. 61.

nych środków produkcji. Nasuwa się zatem wniosek, że rolnicy, którzy chcą gospodarować w coraz bardziej efektywny sposób, a więc chcą obniżyć koszty i zwiększać zyski, muszą podjąć decyzje o doskonaleniu gospodarstwa poprzez inwestycje. Jak bowiem wskazuje Czekał, koniecznym warunkiem poprawy konkurencyjności krajowych gospodarstw rolnych jest zwiększanie ich efektywności poprzez inwestycje w nowe środki produkcji i modernizację majątku⁵.

Według Grzelaka od roku 2004 widoczny był znaczny wzrost aktywności inwestycyjnej rolników, co w głównej mierze uwarunkowane było napływem środków finansowych w ramach programów Wspólnej Polityki Rolnej. Lata 2003-2008 charakteryzowały się rosnącą aktywnością inwestycyjną polskich rolników. Pomimo chwilowego spadku wydatków inwestycyjnych w latach 2007-2009, w późniejszych okresach dochodziło do zwiększania tych wartości⁶. Na rysunku 1 przedstawiono średnią wartość inwestycji w środki trwałe w gospodarstwach w państwach członkowskich Unii Europejskiej, które wstąpiły do Wspólnoty w 2004 roku (UE 10). Dane obrazują średnią wartość aktywów trwałych w latach 2004-2009.

Rys. 1. Średnia wartość aktywów trwałych ogółem w państwach UE 10 w latach 2004-2009 (w tys. euro)

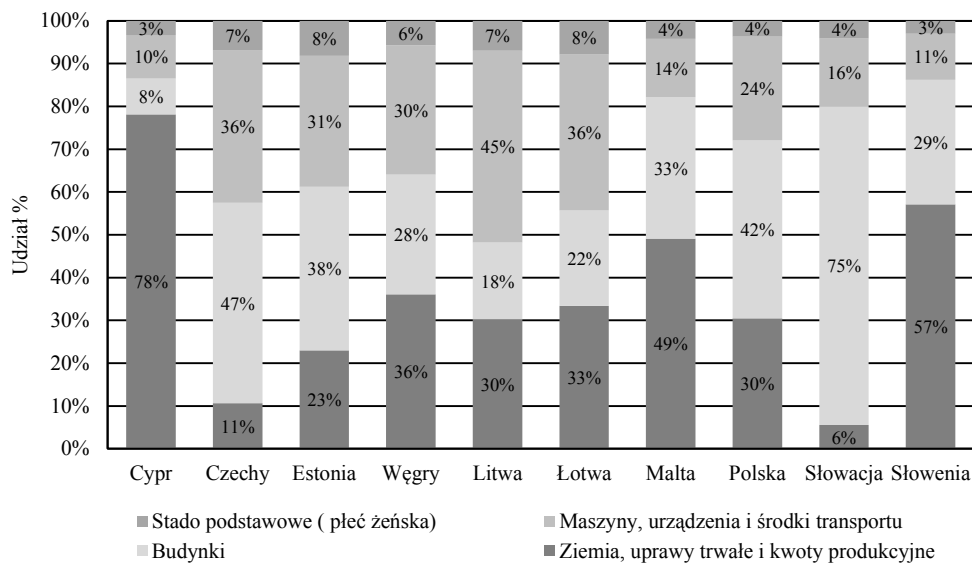
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FADN EU.

Na rysunku 1 można zaobserwować, iż w badanym okresie średnio najwięcej trwałych środków zakupiono w Czechach oraz na Słowacji, o czym świadczy wartość aktywów: kolejno ok. 550 tys. euro oraz ok. 816 tys. euro. Najniższą wartością środków trwałych w gospodarstwach rolnych w latach 2004-2009 charakteryzowały

⁵ T. Czekał, 2008, *Techniczna efektywność gospodarstw rolnych a skłonność do korzystania ze wsparcia inwestycji środkami publicznymi*, „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej” 3(316), SGGW, s. 31.

⁶ A. Grzelak, 2013, *Ocena procesów inwestycyjnych w rolnictwie w Polsce w latach 2000-2011*, „Journal of Agribusiness and Rural Development”, 2(28), s. 11.

się Łotwa, Litwa oraz Polska. Przy omawianiu wartości ogólnych aktywów trwałych należy przeanalizować ich strukturę. Na rysunku 2 przedstawiono udział poszczególnych środków trwałych w państwach UE 10 w badanym okresie.

Rys. 2. Udział poszczególnych środków trwałych w wartości aktywów trwałych ogółem w państwach UE 10 w latach 2004-2009 (w procentach)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FADN EU.

Z rysunku 2 wynika, iż najmniejszy udział w aktywach trwałych w analizowanych państwach stanowi stado podstawowe. W Słowenii, na Malcie, Węgrzech oraz Cyprze największy udział stanowiła ziemia i uprawy trwałe. Największy udział wartości budynków w środkach trwałych zaobserwowano w Słowacji – udział tego rodzaju środków stanowił ok. 75% ogólnej wartości aktywów trwałych. Na Litwie oraz Łotwie największą wartością charakteryzowały się maszyny oraz urządzenia (45% oraz 36% aktywów ogółem).

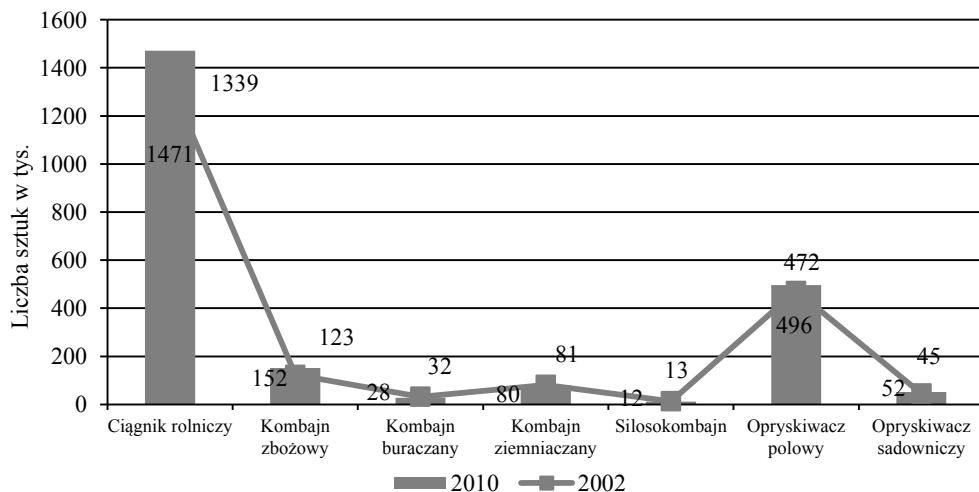
3. Wpływ funduszy unijnych na modernizację gospodarstw

Akcesja naszego kraju do Wspólnoty i objęcie rolnictwa Wspólną Polityką Rolną, jak wskazują Czubak i Mikołajczyk, stało się ważnym impulsem do podjęcia działań inwestycyjnych przez polskich producentów rolnych⁷.

Przynależność Polski do struktur Unii Europejskiej oraz objęcie Wspólną Polityką Rolną wiązało się z przyznaniem i napływem znacznej ilości środków i sprawiło,

⁷ W. Czubak, M. Mikołajczyk, 2012, *Znaczenie inwestycji współfinansowanych środkami Unii Europejskiej w modernizacji rolnictwa w Polsce*, Roczniki Naukowe SERiA, t. XIV, z. 3, s. 45.

że Polska stanęła przed historyczną szansą dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego⁸. Dzięki integracji z Unią Europejską polski sektor rolny uzyskał dostęp do obszernej oferty unijnych środków pomocowych, wśród których można wskazać liczne formy wsparcia służące modernizacji produkcji rolnej⁹. Na rysunku 3 przedstawiono, jak kształtowała się liczba maszyn rolniczych w latach 2002 i 2010.

Rys. 3. Liczba maszyn rolniczych w latach 2002 i 2010 (w tys. sztuk)

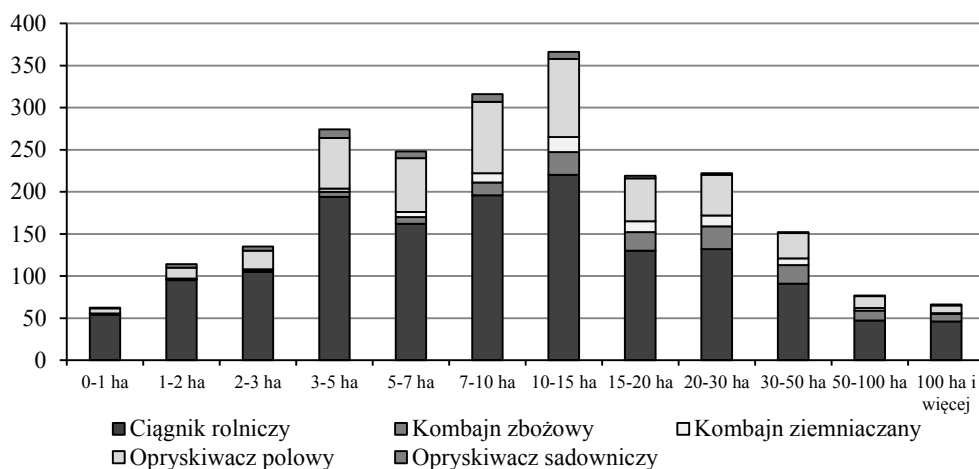
Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010.

Według wyników PSR 2010 największe zmiany można zaobserwować w wyposażeniu gospodarstw rolnych w kombajny zbożowe, których liczba w roku 2010 zwiększyła się o ok. 24% w porównaniu do roku 2002. Najmniejszą dynamiką zmian charakteryzuje się liczba kombajnów ziemniaczanych – odnotowano jej zwiększenie o 1,7%. Najczęściej występującymi w gospodarstwach maszynami są ciągniki (w roku 2010 – 1471 tys.) oraz opryskiwacze polowe (w roku 2010 – 496 tys.). Analizując liczbę maszyn rolniczych w rolnictwie, należy zwrócić uwagę, jak kształtuje się w poszczególnych grupach obszarowych (rys. 4).

Jak wynika z rys. 4, największą liczbą ciągników dysponują gospodarstwa rolne w grupie obszarowej 3-5 ha oraz 10-15 ha. Z kolei najmniej ciągników znajduje się w gospodarstwach mających powyżej 100 ha. Sytuacja taka wynika z faktu, iż najliczniejszą grupą są właśnie gospodarstwa małe i średnie, i to one zgłaszają głównie zapotrzebowanie na sprzęt.

⁸ *Analiza kluczowych sektorów województwa podlaskiego – sektor rolnictwa*, 2012, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych, s. 34.

⁹ D. Stankiewicz, G. Wójcik, 2010, *Wpływ akcesji do UE na modernizację polskiego rolnictwa*, Studia Biura Analiz Sejmowych nr 4(24), Warszawa, s. 64.

Rys. 4. Liczba maszyn rolniczych według grup obszarowych w roku 2010 (w tys. sztuk)

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010.

Należy również zauważyć, że wzrost popytu na sprzęt rolniczy niesie za sobą większe konsekwencje aniżeli jedynie poprawa efektywności gospodarowania inwestującego rolnika – wzrasta zadowolenie zarówno rolników, których koszty pracy maleją w związku z wprowadzaniem do gospodarstw nowych maszyn, jak i firm produkujących czy dystrybuujących sprzęt rolniczy ze względu na poszerzanie rynku zbytu¹⁰.

Najefektywniejszym programem w ramach WPR w kontekście inwestycji rolniczych okazał się program „Modernizacja gospodarstw rolnych”. Według analizy Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 2012 r. w Polsce funkcjonuje ponad 2,278 mln gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 7,9 ha. Gospodarstw rolnych o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha jest 1,697 mln, w tym korzystających z płatności bezpośrednich 1,298 mln. Do 31 grudnia 2011 r. zrealizowano 31 549 projektów mających na celu zwiększenie stanu środków trwałych w rolnictwie. Dzięki wsparciu finansowemu zakupiono: maszyny rolnicze, narzędzia, urządzenia do produkcji roślinnej oraz środki transportu (inne niż ciągniki) do produkcji roślinnej, elementy wyposażenia, elementy maszyn, narzędzi, wyposażenie dodatkowe, ciągniki (21 341 sztuk), maszyny, narzędzia, urządzenia i wyposażenie do produkcji zwierzęcej. Ponadto wybudowano lub zmodernizowano budynki gospodarcze o powierzchni prawie 1647,0 tys. m², ponad 258,0 tys. m² powierzchni służących produkcji i sprzedaży bezpośredniej w gospodarstwach rolniczych, 96,1 tys. m³ zbiorników na gnojówkę i gnojownicę i 73,0 tys. m² powierzchni płyt obornikowych, 1948,1 tys. m²

¹⁰ Analiza kluczowych sektorów województwa podlaskiego..., s. 46.

powierzchni placów manewrowych i 38,6 tys. m dróg dojazdowych, założono plan-tacje wieloletnie na 5,0 tys. ha¹¹.

Do końca grudnia 2011 r. podpisano umowy na ponad 6,075 mld zł z 36 976 producentami rolnymi. Największe kwoty środków zakontraktowano w województwie wielkopolskim (ponad 965 mln zł). W województwie mazowieckim podpisano umowy na kwotę ponad 940 mln zł, w lubelskim – na ponad 678 mln zł. W województwie podlaskim, czwartym pod względem absorpcji środków woje-wództwie, podpisano umowy na kwotę ponad 618 mln zł.

Inwestycje polskich rolników nie zawsze obejmowały modernizację całego par-ku maszynowego. Jak zauważa Stankiewicz, nastąpiła znaczna poprawa w zakresie odnawiania parku ciągnikowego w polskim rolnictwie. Z drugiej zaś strony takie maszyny rolnicze, jak pługi lemieszowe, sadzarki ziemniaków i kombajny zbożowe nie były już tak chętnie wymieniane przez rolników na nowe. Według Stankiewicza skala dostaw maszyn dla rolnictwa ściśle koreluje ze zmianami popytu na te maszy-ny. Zwraca on uwagę, że na popyt ten wpływa wiele zmieniających się czynników, w tym relacje cen i związane z nimi koniunktura w rolnictwie, zmiany w technologii produkcji oraz postępująca specjalizacja i koncentracja produkcji w rozwojowych gospodarstwach rolnych¹².

Jak zauważa Czubak, budżet działań na cele inwestycyjne w rolnictwie, począwszy od programu SAPARD, poprzez SPO 2004-2006, do PROW 2007-2013, był coraz większy¹³. Systematyczny wzrost inwestycji w rolnictwie w rozpatrywanych latach świadczy również o tym, że polscy rolnicy byli pozytywnie nastawieni na rozwój własnych gospodarstw pod warunkiem otrzymania wsparcia ze strony fun-duszy unijnych.

Gospodarstwa rolne oraz obszary wiejskie otrzymały niemal połowę wszystkich środków pomocowych płynących z UE w pierwszych latach członkostwa, stanowiąc tym samym jeden z najistotniejszych elementów transferu środków unijnych do Polski¹⁴.

4. Podsumowanie

Finansowanie inwestycji w gospodarstwach rolnych w ostatnich latach opierało się głównie o środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Po akcesji Polski do Wspólnoty w 2004 r. przed polskimi rolnikami stanęła ogromna szansa na otrzy-

---

¹¹ Działanie 121 „Modernizacja gospodarstw rolnych” i 112 „Ułatwianie startu młodym rolnikom” – informacje o rezultatach wdrażania w latach 2007-2011, MRiRW, Warszawa 2012, s. 3-11.

¹² D. Stankiewicz, G. Wójcik, 2010, *Wpływ akcesji do UE na modernizację polskiego rolnictwa*, Studia Biuro Analiz Sejmowych nr 4(24), Warszawa, s. 235.

¹³ W. Czubak, M. Mikołajczyk, 2012, *Znaczenie inwestycji współfinansowanych środkami Unii Europejskiej w modernizacji rolnictwa w Polsce*, Roczniki Naukowe SERiA, t. XIV, z. 3, s. 45.

¹⁴ M. Biczkowski, 2013, *Przestrzenna alokacja wsparcia finansowego z instrumentów wspólnej polityki rolnej i ich wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy obszarów wiejskich*, ACTA UNIVERSI-TATIS LODZIENSIS, Folia Geographica Socio-Oeconomica 13, s. 94.

manie wsparcia na realizację różnego rodzaju przedsięwzięć inwestycyjnych w celu poprawy konkurencyjności polskiego rolnictwa na arenie międzynarodowej.

Na podstawie przytoczonych badań oraz literatury przedmiotu można stwierdzić, że wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej zwiększyła się skłonność polskich rolników do inwestowania w rozwój własnych gospodarstw. W ramach Sektorowego Programu Operacyjnego oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich polskie rolnictwo stało się bardziej nowoczesne i efektywniejsze pod względem produkcji. Nakłady poniesione przez gospodarstwa na aktywa trwałe, niezbędne do produkcji przyczyniły się do wzrostu atrakcyjności polskiej wsi oraz podniesienia prestiżu polskich rolników na arenie międzynarodowej.

Najistotniejszy wydaje się jednak fakt, że polska wieś po długim okresie stagnacji związanym z transformacją ustrojową stanęła przed szansą na szybki i stabilny rozwój. Natomiast efektywne zagospodarowanie środków z dotacji unijnych przez rolników świadczy o tym, że czynimy to w sposób jak najbardziej korzystny.

Literatura

- Analiza kluczowych sektorów województwa podlaskiego – sektor rolnictwa*, 2012, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych.
- Biczkowski M., 2013, *Przestrzenna alokacja wsparcia finansowego z instrumentów wspólnej polityki rolnej i ich wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy obszarów wiejskich*, ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS, Folia Geographica Socio-Oeconomica 13.
- Czekaj T., 2008, *Techniczna efektywność gospodarstw rolnych a skłonność do korzystania ze wsparcia inwestycji środkami publicznymi*, „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej”, 3(316), SGGW.
- Czubak W., Mikołajczyk M., 2012, *Znaczenie inwestycji współfinansowanych środkami Unii Europejskiej w modernizacji rolnictwa w Polsce*, Roczniki Naukowe SERIA, t. XIV, z. 3.
- Działanie 121 – „Modernizacja gospodarstw rolnych” i 112 „Ułatwienie startu młodym rolnikom” – informacje o rezultatach wdrażania w latach 2007-2011, MRiRW, Warszawa, 2012.
- Gołębiwska B., 2010, *Kierunki podejmowanych działań inwestycyjnych w gospodarstwach rolniczych o różnicowanych powiązaniach z otoczeniem*, Roczniki Nauk Rolniczych, SERIA G, T. 97, z. 4, SGGW, Warszawa.
- Gołębiwska B., 2010, *Struktura majątkowa i finansowanie działalności w gospodarstwach rolniczych o różnicowanych powiązaniach z otoczeniem*, Zeszyty Naukowe SGGW „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, nr 81, Warszawa.
- Grzelak A., 2013, *Ocena procesów inwestycyjnych w rolnictwie w Polsce w latach 2000-2011*, „Journal of Agribusiness and Rural Development”, 2(28).
- Kisiel R., Babuchowska K., 2013, *Nakłady inwestycyjne w gospodarstwach rolnych – ujęcie regionalne*, Roczniki Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, T. 100, Z. 1, SGGW, Warszawa.
- Kusz D., 2008, *Inwestycje rzeczowe w wybranych gospodarstwach rolniczych o różnych kierunkach gospodarczych*, Zeszyty Naukowe SGGW „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, nr 67, Warszawa.
- Stankiewicz D., Wójcik G., 2010, *Wpływ akcesji do UE na modernizację polskiego rolnictwa*, Studia Biuro Analiz Sejmowych nr 4(24), Warszawa.

- Wasilewska A., 2009, *Wyposażenie i efektywność środków trwałych w gospodarstwach indywidualnych o różnych typach produkcyjnych*, Zeszyty Naukowe SGGW „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, nr 78, Warszawa.
- Wójcik G., 2011, *Wspólna Polityka Rolna i jej wpływ na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich po akcesji w Unii Europejskiej*, „Wiadomości Zootechniczne”, R. XLIX (2011).
- Zajac D., 2012, *Inwestycje jako czynnik modernizacji gospodarstw rolnych z działalnością pozarolniczą*, [w:] M. Woźniak (red.), *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej w czasach kryzysu*, z. 26, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Zawadzka D., Szafraniec-Siluta E., 2012, *Struktura aktywów trwałych gospodarstw rolnych w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 689, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 50.

IMPACT OF EU FUNDS ON DEVELOPMENT OF FIXED ASSETS IN POLISH AGRICULTURE

Summary: An extremely important factor in the operation of any enterprise, including a farm, is its equipment in fixed assets. The condition of the equipment of holdings in fixed assets such as buildings, land, machinery, equipment, means of transport or materials, affects the efficiency of farms. The high degree of wear of fixed assets used in the production of plant and animal does not have positive influence on improving the competitiveness of Polish agriculture. Farmers who want to manage in an increasingly efficient manner, are facing decisions related to the improvement of the farm through investments. The study has been devoted to the presentation of significance of European funds on the development of property, plant and equipment with particular emphasis on agricultural machinery and equipment in Polish agriculture. The paper was based on the literature and secondary empirical data.

Keywords: funds, assets, modernization.